

William Penn i osnivanje Pennsylvanije

Jurišić, Sara

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:051128>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-02**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski Fakultet Osijek

Studij Mađarskoga jezika i književnosti i Povijesti

Sara Jurišić

William Penn i osnivanje Pennsylvanije

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Anđelko Vlašić

Sumentor: doc. dr. sc. Igor Josipović

Osijek, 2022.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Pred diplomski studij Mađarskoga jezika i književnosti i Povijesti

Sara Jurišić

William Penn i osnivanje Pennsylvanije

Završni rad

Mentor. doc. dr. sc. Anđelko Vlašić

Sumentor: doc. dr. sc. Igor Josipović

Osijek, 2022.

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: povijest

Znanstvena grana: hrvatska i svjetska povijest rano novovjekovna povijest

Osijek, 2022.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 14. rujna 2022.

Sara Junić, 0122226223

ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

U ovom radu opisuje se život Williama Penna i osnivanje kolonije Pennsylvanije. Penn potječe iz utjecajne britanske obitelji koja je putem svojega vojno-političkoga djelovanja stekla veliko poštovanje kralja i naroda. Taj je iskoristio u svrhu dobivanja kraljevske povelje, kako bi osnovao novu koloniju. Bio je član vjerske organizacije Društva prijatelja, te je njegova vjera bila nit vodilja za većinu njegova političkog i književnog djelovanja, pa tako i motivacija za osnivanje kolonije. U procesu osnivanja kolonije susreo se s mnogobrojnim preprekama. Uložio je naslijeđeno bogatstvo u kupnju kolonije, te upao u dugove. Kao posljedica toga je umalo izgubio koloniju. Također, morao je rješavati sporove sa susjednim kolonijama i starosjedilačkim narodom Lenape. Uz pomoć savjetnika uspostavio je temelje vlade u koloniji koji su obuhvaćali slobodno pravo govora, slobodu vjeroispovijesti i jednakosti svih ljudi pred zakonom.

Ključne riječi: Pennsylvania, William Penn, kolonija, kvekeri

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Ušpon obitelji Penn.....	2
3.	Rani život Williama Penna	3
4.	William Penn i Društvo Prijatelja	5
5.	Društvo Prijatelja u kolonijama	7
6.	Osnivanje Pennsylvanije	8
7.	Formiranje kolonije Pennsylvanije	10
7.1.	Odlazak u koloniju.....	12
7.2.	Drugi odlazak u Pennsylvaniju	15
8.	Kraj života.....	16
9.	Zaključak.....	18
10.	Literatura:.....	19

1. Uvod

Ovaj se rad bavi porijeklom i životom Williama Penna i njegove obitelji te utemeljenjem kolonije kroz njezinih prvih četrdeset godina, te kvekersku zajednicu i njihov utjecaj. Cilj je ovog rada pobliže opisati život i rad Williama Penna i okolnosti u pozadini osnivanja kolonije Pennsylvanije. U radu će se istražiti koliki je utjecaj Penn imao na širenje kvekerske ideologije i svjetonazora koji su imali veliki utjecaj na oblikovanje Sjedinjenih Američkih Država. Isto tako, istražit će se kako se odvijao razvoj kolonije, od stjecanja kraljevske povelje i sklapanja ugovora sa starosjediocima do razrješavanje sporova sa susjednim kolonijama. Rad počinje od hipoteze da je kvekerska ideologija bila ključna stavka pri oblikovanju temelja vlade u novonastaloj koloniji. Uz to, rad je vođen pretpostavkom da je William Penn koristio svoj položaj u društvu kako bi ostvario svoj Sveti eksperiment.¹

Ovaj rad se većinom bavi opisivanjem tijeka života Williama Penna i postavljanjem šireg povijesnog konteksta u vrijeme uspostavljanja kolonije. William Penn je bitna povijesna figura - kako u povijesti kolonizacije Amerike tako i u povijesti kvekera. Društvo prijatelja ili *Society of Friends* je vjerska zajednica koja se formirala tijekom 17. stoljeća u Velikoj Britaniji. Osnivač vjere bio je George Fox koji je ujedno bio blizak prijatelj i suradnik Williama Penna. Pennsylvania je postala središte novodoseljenih kvekera u Americi.

Djela profesora političkih znanosti Andrewa R. Murphyja, *William Penn: A Life* i *Worlds of William Penn*, uz svoj biografski sadržaj nadodaju sloj među povezanosti religije i američke politike. Budući da se tema ovoga rada poklapao s područjem istraživanja profesora Murphyja, njegova su djela pomogla u jasnijem izražavanju međusobne povezanosti kvekerske ideologije i političkih temelja vlade koje je Penn uspostavio u Pennsylvaniji. Uz to, kako bi se cjelovito objasnila povezanost povijesti kvekera i kolonije Pennsylvanije, od velike koristi je knjiga *The Quakers: A Captivating Guide to a Historically Christian Group and How William Penn Founded the Colony of Pennsylvania in British North America*. U knjizi je kvalitetno naglašeno razvijanje kvekerske ideologije i važna uloga koju je odigrao William Penn u stvaranju kolonije.

¹ eng. *Holy Experiment*

2. Uspon obitelji Penn

Admiral Sir William Penn² rođen je u Bristolu 1621. godine, u obitelj Gilesa i Joan Penn. Moguće je da obitelj Penn vuče svoje korijene još od 1066. godine, kada je zabilježeno da neki “*de la Penne*” sudjeluje u borbama Vilima I. Osvajača, te zauzvrat dobiva imanje u Buckinghamshireu. Njegovi su nasljednici nosili titule *lordova* generacijama nakon. Giles Penn je svoje bogatstvo zaradio kao trgovac u Bristolu, koji u njegovo vrijeme postajao sve važnija trgovačka luka. Također, prema legendi, Giles je služio u Britanskoj kraljevskoj mornarici, ali za to ne postoje važeći izvori.³ S obzirom na to da je Sir William Penn bio je najmlađe dijete u obitelji, nije bilo očekivano da će od oca naslijediti bogatstvo. Otac ga je odgajao s ciljem da postane pomorski trgovac. Tako Sir Penn započinje svoju pomorsku službu pod Williamom Battenom, te unatoč očevim željama da postane trgovac, Sir Penn se odlučio za daljnju službu u mornarici, te je već u dvadeset prvoj godini nosio titulu kapetana. Svoju kapetanski službu obnašao je u burno vrijeme Engleskog građanskog rata.⁴

Sir William Penn je patrolirao irskom obalom i napredovao u redovima mornarice kao kontraadmiral 1646., a 1649. postao je viceadmiral Irske. Zlatnu medalju za svoju službu u Prvom anglo-nizozemskom pomorskom ratu⁵ podario mu je Richard Cromwell, te mu uslužio zapovjedništvo nad pomorskim dijelom sile koja se okupljala u svrhu osvajanja španjolskog teritorija na Karibima. Nakon neuspjeha u svojoj misiji i jedno-mjesečnog zatvoreništva, Sir William Penn 20. rujna 1655. odstupa s pozicije viceadmirala. To je uzrokovalo njegovo udaljavanje iz političkog života u Londonu, s time je i svoju obitelj, koja je sada bila stacionirala u Irskoj, nastanio Macroomu. Cromwell je provodio politiku naseljavanja Irske protestantskim engleskim zemljoposjednicima, kako bi putem njih učvrstio svoju vlast nad buntovnim Irskim stanovništvom. Sir Penn je bio jedan od zemljoposjednika koji su se naselili u Irsku. Nekoliko godina nakon početka boravka u Irskoj, bližila se još jedna promjena režima koja je započela smrću Olivera Cromwella. Sir Penn imao je razvijene afinitete za politiku pa je uspio navigirati kroz vremena političke nestabilnosti. Izabran je za predstavnika u Donjem domu Parlamenta, te je tu titulu držao do svoje

² Odjeljak se referira na oca Williama Penna, istoimenog Sir Williama Penna

³ Sir William Penn na spomeniku oca naziva kapetanom, isto ponavlja Granville Penn u biografiji Williama Penna

⁴ Andrew R. Murphy, *William Penn: A life* (USA: Oxford University Press, 2018.) 9.

⁵ Prvi anglo-nizozemski rat, izbio je 1652. godine kada su se Nizozemska pokušala obraniti od gusarskih napada, koji su bili odobreni od strane Olivera Cromwella. Za vrijeme rata je onemogućena pomorska trgovina u Sredozemlju. Engleska je odnijela pobjedu 1654. godine, te je kao posljedica rata između dvije države potpisan Navigacijski akt.

smrti. Također, sudjelovao je u bitci kod Nasebyja, točnije, predvodio je brod koji je vratio kralja Charlesa II. iz izbjeglištva. To je započelo dugu suradnju i odanost između kralja i Sir Penna.⁶

Mladi kapetan svoju buduću ženu Margaret upoznao je 1642. godine te su vjenčani 6. lipnja 1643. u crkvi sv. Martina u Ludgateu u Londonu. Već sljedeće godine, 14. listopada, par je dobio najstarijeg sina, koji je kao i mnogi drugi nakon njega, dobio ime William Penn.^{7 8}

3. Rani život Williama Penna

Engleska je bila uzburkana političkim i religijskim neslaganjima, građanskim ratom i bolešću. Engleski građanski rat je isprva vođen između kralja i pobunjenog parlamenta. Unatoč tome, religija i politika toga vremena su bile nerasplesivo povezane, te nakon što škotski prezbiterijanci zbog svog nezadovoljstva odlučuju podržati parlament u pobuni, rat dobiva novu, religijsku stranu. Tako je izgledala država u vrijeme rođenja Williama Penna.⁹

Ne zna se mnogo o životu Williama Penna od rođenja do petnaeste godine, jedina je iznimka obiteljska selidba iz Londona u Essex. Pretpostavlja se da je odrastao uz majku, u kući u Town Hillu, dok je njegov otac nastavljao svoje patroliranje irske obale. Londonom su harale velike boginje, koje su zahvatile trogodišnjeg Williama te ostavile znatne i jasno vidljive ožiljke za glavi. Posljedica oboljenja i opće viđenje Londona kao prljavog grada, Margret Penn zahtijevala mirnije i čišće okruženje za sina. Izvori ne mogu potvrditi gdje se točno preselila obitelj, moguća mjesta su Wanstead ili Chigwell, ali je sigurno kako je mladi Penn školovan u potonjem. To razdoblje ga je zasigurno znatno oblikovalo u pitanjima religije - Essex je bio uporište Puritanaca. Oni su se ponosili svojim odvajanjem od Crkve te se držali čvrstih religioznih uvjerenja. Isticali su svoju pobožnost te poticali duhovnu čistoću uz redovno čitanje psalama, pjevanje, molitvu i post. William je svoje školovanje započeo u Chigwellu, gdje se razvio u osjetljivog i vrlo religioznog mladića. Tamo je William Penn imao prvo religiozno iskustvo, smatrao je kako je osjetio prisutnost Boga jednog dana u svojoj sobi dok je čitao Bibliju. To iskustvo je prepričao i John Aubrey u svojim autobiografskim spisima "*Brief Lives*", govoreći kako je Penn "imao pečat božanstva i besmrtnosti,

⁶ Murphy, *William Penn: A life*, 14

⁷ Referira se na Williama Penna, osnivača Pennsilvanije

⁸ Isto, 13.

⁹ Captivating History, *The Puritans: A Captivating Guide to the English Protestants Who Grew Discontent in the Church of England and Established the Massachusetts Bay Colony on the East Coast of America* (Captivating History, 2021.), 25.

da postoji Bog i da je ljudska duša bila sposobna uživati u njegovim božanskim komunikacijama.”¹⁰

11

Okolnosti su se promijenile kada Sir Penn uz svoga suradnika Edwarda Venablesa, pritvoren u Londonskoj tamnici. Razlog njihova zatvorenštva bila je ranije spomenuta neuspješna misija osvajanja Kariba. Iako sami zapovjednici nisu mogli utjecati na razne okolnosti koje su omele vojni pothvat, poput bolesti koja je poharala vojnike u tropskim klimama, Cromwell ih je držao odgovornima.¹² Iako je odslužio samo kaznu od mjesec dana, zapovjednik se odlučio povući iz službe na neko vrijeme, te preselio obitelj u Macroon u Irskoj. Mladog Williama su školovali privatni učitelji sve dok s petnaest godina nije nastavio školovanje u Oxfordu. Njegovo stanovanje u Macroonu predstavlja njegov prvi doticaj s kvekerskim vjerovanjima. Tijekom boravka u Macroonu, dvorac je posjetio Thomas Loe, kvekerski svećenik iz Munstera. Na mladog Penna ostavio veliki utisak te je on svoje iskustvo sa svećenikom izjednačio sa svojim “božanskim iskustvom” iz mlađih godina.¹³

S petnaest godina William je primljen u prestižnu školu u sklopu Oxforda – Christ Church. Tamo su se oblikovali budući zakonodavci i vođe države. Zato je Sir Penn to smatrao savršenim mjestom koje će usmjeriti njegova sina k svijetloj budućnosti. Christ Church je trebala biti rimokatolička škola osnovana od strane nadbiskupa Thomasa Wolseyja ali je nakon kraljeve odluke od uspostavljanju Anglikanske crkve pretvorena u uporište anglikanskog obrazovanja. Zato je Christ Church jedan od simbola odvajanja od Rima. Puritanci i separatisti, pa s time i kvekeri bili su sekte protestantizma, iz Anglikanske crkve. Prema tome, od strane nadležnih u Christ Churchu, smatrani su hereticima te je su bilo kakve varijacije od anglikanske strogo zabranjene. Sam ravnatelj škole, John Owen je 1654. odobrio smaknuće dvije žene koje su optužene za propovijedanje kvekerskih uvjerenja po Christ Churchu.¹⁴ Dvije godine koje je proveo u Oxfordu, Penn je smatrao nesretnima. Gajio je sumnje prema Christ Churchu i uvjerenjima koja su tamo dominirala. Izvorima su nepoznati događaji koji su prethodili njegovom odlasku iz škole. Pretpostavlja se da je školovanje nastavio u Cambridgeu. Nakon njegovog odlaska iz Oxforda, roditelji su bili razočarani i to je narušilo

¹⁰ John Aubrey, *Brief Lives: A Modern English Version* (Boydell & Brewer, 1982.) 239.

¹¹ Captivating History, *The Puritans*, 5.

¹² Murphy, *William Penn: A life*, 18.

¹³ Isto, 21.

¹⁴ Isto, 24.

obiteljske odnose. Pennova majka je kao novi pokušaj preusmjeravanja predložila putovanje po Europi. Upoznavanje ostatka Europe bila je česta pojava među mladićima Pennovog položaja. Tako je on početkom 1662. krenuo na svoj obilazak Europe uz nekoliko pratitelja. Nakon kratkog boravka u Parizu Penn se zaputio u protestantsku akademiju Saumur, te se tamo zadržao dulje od godinu dana. Nastavio je svoj put i stigao sve do Torina, kada ga je otac pozvao natrag u Englesku. Tenzije između Engleske i Nizozemske su ponovo rasle, te je Sir Penn htio držati sina blizu sebe. Pri povratku Penn je započeo školovanje u Lincoln Innu - prestižnoj školi prava. Nedugo nakon upisa Willamovo školovanje je prekinuto jer je izbio je rat s Nizozemskom.¹⁵

Drugi Anglo-nizozemski pomorski rat učvrstio je odnose između obitelji Penn i dinastije Stuart. U jesen 1664. Sir Penn dobio je titulu velikog zapovjednika¹⁶ dok je služio na brodu *Royal Charles* uz Jamesa II. Istovremeno je mladi Penn bio zadužen za korespondenciju između njegova oca i kralja. U vrijeme kada je Sir Penn bio odsutan, zadužio je sina da obavlja obiteljske poslove u Irskoj. Mladi Penn je uspješno obavljao ono što mu je određeno, ali s druge strane, tijekom svoga boravka u Irskoj, Penn odlučuje promijeniti vjeru, te postaje član kvekerske zajednice. U listopadu 1667. Redovna korespondencija između oca i sina je prekinuta. Sir Penn je bio sve više zabrinut za sina. Zato mu je 22. listopada uputio pismo s uputstvom da mu se što prije javi. Ali vjerojatno je da je u vrijeme dolaska pisma, mladi Penn već bio u zatvoru, zajedno s osamnaest drugih kvekeri. William se pridružio jednoj od najomraženijih sekti toga vremena *Society of Friends* - poznatiji kao Kvekeri.¹⁷

4. William Penn i Društvo Prijatelja

Začetnik Društva prijatelja bio je George Fox. On je bio mladić koji je u svojoj potrazi za Bogom došao do zaključka da božanska energija izlazi iz ljudi. Tvrdio je da je osobno doživio božansku prisutnost ili svojevršno božansko ukazanje.¹⁸ Počeo propovijedati svoja uvjerenja pred sve većim grupama ljudi. Fox i njegovi rani pratitelji razvili su svoju doktrinu. Veliki naglasak pridavao je osobnom “unutarnjem svijetlu” koje proizlazi iz samog Boga. Kvekeri su odbijali skidati šešire u prisutnosti aristokracije. Također, odbijali su koristiti službeni govor, zahtijevajući da se

¹⁵ Murphy, *William Penn: A life*, 32.-33.

¹⁶ “*Captain great commander*”

¹⁷ Isto, 35. – 36.

¹⁸ Captivating History, *The Quakers: A Captivating Guide to a Historically Christian Group and How William Penn Founded the Colony of Pennsylvania in British North America* (Captivating History – September 5, 2020.) 13.

članovi međusobno obraćaju kao da “prijatelji pričaju s prijateljima” i to je jedan od razloga zašto su svoj pokret nazvali „*Society of Friends*“.¹⁹ Njihova su ih propovijedanja osuđivana od strane javnosti i zakona, tako da je česta posljedica za javno propovijedanje bila služenje zatvorske kazne ili pak bičevanje. Prijatelji su također počeli održavati redovne sastanke u Londonu, a sve veći broj putujućih propovjednika širio je kvekersku poruku ostatku Engleske. Pokret se širio i na američke kolonije gdje su se s jedne strane susreli s neprijateljskim snagama puritanaca koji su naselili Massachusetts, a s druge strane s neprijateljskim snagama anglikanaca u Virginiji.²⁰

Kada je točno Penn postao dio pokreta, nije u potpunosti jasno. Ali može se pretpostaviti da je prvi puta sudjelovao u sastanku tijekom 1667. godine. Neizbježnu ulogu imao je Thomas Loe, koji je posjetio obitelj Penn dok je William bio dijete. U međuvremenu, Loe je postao vodeći propovjednik Društva prijatelja. Obojica su posjetili Irsku u istom periodu. Doznajući to, Penn se pridružio sastanku već sljedeći dan. Svjedočio je govoru Thomasa Loea, koji ga je doveo do suza. Nakon sastanka, dvojac je imao dugi razgovor nakon kojega je William redovno prisustvovao sastancima. Jedan od prvih sastanaka kojima je prisustvovao, svjedočio je uznemiravanju kojem je Društvo prijatelja redovno bilo izloženo, od strane anglikanskih suparnika. U ovom primjeru, sastanak je prekinut od strane neimenovanog vojnika koji je pri dolasku počeo uznemiravati prisutne. To je potaknulo reakciju od strane Penna, koji je nasilno izbacio vojnika sa sastanka. Taj događaj je vojnik prijavio magistratu. Penn je magistratu bio poznat svojim imenom i ugledom, te su sumnjali u činjenicu da je prisustvovao kvekerskom sastanku. No, William je javno priznao da je kveker, te dodao da - ako magistrat planira njegove prijatelje staviti u tamnicu, on će rado s njima.²¹ Odbio se poslužiti ugledom svoje obitelji kako bi se izvukao bez kazne. Tako je Penn, po prvi puta služio kaznu zbog svojih uvjerenja. Sir Penn je zaprimio pismo koje ga je obavijestilo kako je njegov sin utamničen zbog kršenja akta iz 1661., kojim je zakonom zabranjivao javno okupljanje kveкера. Njegove sumnje su potvrđene, te je zapovjedio sinu povratak u London. Povratak je bio očekivano neugodan. Otac i sin su teško dolazili do kompromisa što je uzrokovalo dodatna neslaganja između dvojice.

Mladi Penn je ostao pri svojim uvjerenjima, te je odbacio nošenje perike koju je nosio cijeli život kako bi prekrpio ožiljke velikih boginja. Nastavio svoja propovijedanja i redovno za to bio

¹⁹ Captivating History, *The Quakers*, 15.

²⁰ Isto, 45.-46.

²¹ Murphy, *William Penn: A life*, 49.

kažnjavan. Njegov je otac postajao manje i manje tolerantan, sve dok ga nije protjerao iz obiteljskog doma i srezao financijsku potporu. Penn se pronašao u svojevrsnom progonstvu i siromaštvu. Bio je aktivan tijekom javnih debati koje su se održavale. Bio obrazovan i elokventan, te je time dobro poslužio kvekerskom pokretu. Od prosinca 1668. do srpnja 1669. William je služio kaznu u Londonskoj tamnici, pod optužbom da je širio bogohuljenja objavljivanjem knjige pod nazivom „*The sandy foundation shaken*“. Za vrijeme služenja kazne, Penn je započeo svoje djelo društvene kritike i kvekerske apologetike u kojem je osuđivao prakse poput korištenja počasih titula i luksuzne odjeće. Djelo „*No cross, no crown*“ objavljeno je već sljedeće godine. Nakon šestomjesečne kazne, objavio je javnu ispriku koja mu je omogućila odlazak iz Londonske tamnice. Nedugo nakon izlaska, vratio se u Irsku, gdje je već bio uvažena ličnost među kvekerima. Ostao je aktivan u propovijedima i debatama u nadolazećim godinama.²²

5. Društvo Prijatelja u kolonijama

Ime Williama Penna se čvrsto veže uz ideju kvekera u današnjim Sjedinjenim Američkim Državama. Unatoč tome, on nije bio prvi u širenju kvekerskih ideja u kolonijama. Prvi kvekeri u kolonije stižu 1650-ih, vođeni željom za širenjem svoje vjere na druge kontinente. Dolazak žene pod imenom Elizabeth Harris zabilježen je u Chesapeake Bayu 1655. godine, te se smatra da je upravo ona prva kvekerska useljenica.²³

U sklopu kolonija kvekeri su, poput puritanaca, nastojali živjeti i širiti svoja uvjerenja. Naišli su na ogroman otpor upravo od potonjih. Dok su kvekeri nastojali preobratiti druge prema svojim vjerovanjima, jedna od karakteristika puritanaca je njihovo odbijanje kompromisa u pitanjima vjere. Puritanci su odbjegli u kolonije kako bi živjeli bez progona vladajućih, a sada su u kolonijama nastojali progoniti „heretike“ poput kvekera. Prvi kvekerski doseljenici, poput spomenute Elizabeth Harris, uspjeli su skupiti znatan broj pratitelja. To je uzrokovalo još jaču reakciju vladajućih puritanaca. U mjestima poput Bostona, oni koji su uhićeni za propovijedanje, poslani su na Karipske otoke. Sve kvekerske pridošlice su loše tretirane do te razine da je sam kralj morao intervenirati 1661. godine, zabranjujući smaknuće kvekera na temelju njihovih vjerovanja. Iste godine, kako bi se borio protiv progona i nepravde koja ih je slijedila gdje god su pošli, George Fox izdao je djelo po

²² Murphy, *William Penn: A life*, 58.-59.

²³ Captivating History, *The Quakers: A Captivating Guide to a Historically Christian Group and How William Penn Founded the Colony of Pennsylvania in British North America*, 18.

nazivu „*Peace Testimony*“. U djelu je iznio želje kvekerske zajednice da žive u miru sa svojim susjedima bez da ometaju tuđe vjerske običaje. Putem toga je uspostavio doktrinu mira, apsolutno protivljenje ratu i nasilju. Dokument je postigao željeni učinak, služiti će kao bitan temelj zajedničke politike koju su provodili kao grupa. I sam je Fox zaplovio putem kolonija 1671. godine te će pri povratku u Veliku Britaniju iza sebe ostaviti duboko kvekersko korijenje i tada već veliku zajednicu.²⁴

6. Osnivanje Pennsylvanije

U rujnu 1670. preminuo je Sir William Penn i unatoč nemirnim odnosima između oca i sina, mladi Penn je ostao njegov nasljednik. Nedugo je zatim, oženio Gulielmu Mariu Springett, koja je poticala iz utjecajne i bogate kvekerske obitelji, te će ona uz supruga znatno utjecati na buduću kvekersku koloniju.²⁵

Penn je sada već bio utjecajan. Naslijedio je očev posjed, te je i sam bio autor i pravni stručnjak. Jednom prilikom je bio zadužen za rješavanje nesuglasica između dvojice kveкера koji su kupili zemlju u New Jerseyju. Nakon obavljenog posla su on i dvojica savjetnika zaduženi su za uspostavljanje temelja vlade u koloniji New Jersey. Zajedno su izradili plan vlade po načelima prava slobode govora, slobodne vjeroispovijesti i jednakosti pred zakonom. Izvješća o tome kako je izgledao život u kolonijama zvučala su primamljivo mnogim kvekerima, koji su ubrzo naselili zapadni dio New Jerseyja, osnivajući grad Burlington.

Zagledao u šumovitu zemlju preko puta rijeke Delaware, sjeverno od Marylanda, koja je bila naseljena samo od strane indijanskih naroda.²⁶ Ubrzo je skovao plan prema kojemu bi kralj trebao odobriti povelju za koloniziranje upravo tog područja. Kralj je nakon smrti Sir Penna ostao dužan obitelji 16 000 funti. Uz to, kao što je već spomenuto, Sir Penn bio je odani sluga i prijatelj kralja, što je njegovom sinu moglo ići isključivo u korist. William je predložio kralju da mu umjesto isplaćivanja duga izda povelju za koloniziranje željenog prostora. To se činilo kao povoljna opcija za kralja: ne bi morao isplatiti dug, osigurao bi granice već naseljenih kolonija od neprijateljskih indijanskih naroda te bi se ujedno riješio znatne kvekerske populacije koja bi naselila novo područje.

²⁴ Captivating History, *The Quakers*, 20.-21.

²⁵ Murphy, *William Penn: A life*, 54.

²⁶ Genevive Foster, *The world of William Penn* (University of Pennsylvania Press, 1986.) 34.

U svibnju je 1680. godine uputio je službeni zahtjev Ministarstvu trgovine i stranih plantaža.²⁷ Proces su nadgledale okolne kolonije poput Marylanda koje su bile zabrinute oko organizacije državnih granica s novom susjednom kolonijom. Tako je započelo desetomjesečno pregovaranje oko pitanja postavljanja granica između dva teritorija. Nakon dugotrajnog pregovaranja i analize osobnosti samog Penna, u ožujku 1681. Charles II. potpisao je kraljevsku povelju koja je omogućila ispunjenje njegovih želja. Williamov prijedlog imena nove kolonije bio je *Sylvania* (lat. šuma), na što je dodan kralj dodao prefiks Penn. Na prvu se William protivio toj ideji u strahu da će se činiti prepotentno, ipak se složio s kraljevom idejom jer je zaključio kako je to način da se oda počast njegovu pokojnom ocu. Službeno se uputio u ostvarivanje Svetog eksperimenta^{28 29} te se prepustio prodaji zemlje, naseljavanju i uređivanju. Williamov rođak William Markham je u službi guvernera Pennsylvanije, poslao je službeno prijateljsko pismo lordu Baltimoreu, osnivaču Marylanda. Na to je doznao kako se lord već žalio na opseg granica Pennsylvanije. Prvobitna povelja odobravala je Pennsylvaniji 28 milijuna hektara zemlje - od kojih niti jedan dio nije dosezao Atlantik. Kako bi to ispravio, njegovo je područje ujedinio s prostorima New Jerseyja koji su bili u vlasništvu jedanaest kveкера. No, to je omogućavalo pristup tek jednoj strani Delawareskog zaljeva. Zatim je, od kraljeva brata Jamesa, zakupio prostor koji je danas američka država Delaware. Ta je kupnja obavljena u kolovozu 1682., pred sam Pennov odlazak u novoosnovanu koloniju.³⁰

Dugo se vjerovalo da iza Pennove ideje za osnivanje nove kolonije stoji isključivo želja za ostvarivanjem Svetog eksperimenta, dakle mjesta koje bi bilo utemeljeno na kvekerskoj ideologiji, te bi predstavljalo utočište za Društvo Prijatelja. No, ako pogledamo iz drugog ugla, jasno je kako je Penn znatno profitirao od zauzimanja željenog područja. Izvoz sirovina iz kolonija, poput drva iz pennsylvanijskih šuma, bio je iznimno profitabilan. Stoga, iako je Penn zasigurno bio inspiriran svojom vjerom, u istoj mjeri je bio motiviran potencijalnim profitom.³¹

Prije svih kolonizatora, država koja danas nosi ime Pennsylvania bila je dom starosjedilačkom narodu Lenape. Narod je nastanjivao područje Delawarea, New Jerseyja, istočne Pennsylvanije i južnog New Yorka. Lenape su bili prvo pleme koje je potpisalo ugovor sa

²⁷ *Lords of Trade and Foreign Plantations*

²⁸ Murphy, *William Penn: A Life*, 142.

²⁹ eng. *Holy Experiment*, naziv za pokušaj osnivanja zajednice po kvekerskoj ideologiji u koloniji Pennsylvaniji

³⁰ Foster, *The world of William Penn*, 37.

³¹ Andrew R. Murphy, John Smolenski, *The Worlds of William Penn*, (Rutgers University Press, New Jersey, London, 2019.) 7.

Sjedinjenim Američkim Državama i prvo pleme koje je za sebe dobilo zemlju u New Jerseyju. Tijekom razdoblja od dvjestopedeset godina mnogi pripadnici plemena Lenape preseljeni su i raspršeni diljem zemlje.³² William Penn je u povijesti ostao poznat kao osoba koja je na prijateljski način pregovarala oko naseljavanja starosjedilačke zemlje. Prema legendi, u jesen 1682., Lenape narod se susreo s Pennom u vezi pregovora oko naseljavanja njihove zemlje. Sastanak se održao u Shakamaxonu, blizu grada koji je Penn gradio. Delegacija koja je dolazila s Pennom bila je u potpunosti nenaoružana, te se William identificirao kao poglavica svoje delegacije. Nakon pregovora oko granica i zemlje, poglavica Lenape naroda odlučio je potpisati dogovor s Pennom. Važno je naglasiti kako nije poznato je li Lenape narod bio u potpunosti upoznat s uvjetima naseljavanja. Povjesničari William Pencak i Daniel Richter navode kako je *“ideja zemlje kao osobnog posjeda ili kontrole nad svim zemljišnim pravima u rukama jedne pojedinačne osobe za cijelu vječnost, koncept koji razumiju Europljani, bio je nepoznat starosjedilačkim narodima”*.³³ Važno je kritički gledati na Pennov dobronamjeran duh kada se proučava sklapanje ugovora. Naime, Penn je započeo prodaju zemlje u Pennsylvaniji prije nego je sam ugovor sa starosjediocima dogovoren. Novonastala je kolonija doživjela izniman rast u prvih desetak godina svoga postojanja, što je uzrokovalo daljnju selidbu starosjedioca prema zapadu.³⁴

7. Formiranje kolonije Pennsylvanije

Prije dolaska u koloniju Penn je počeo provoditi plan izgradnje središnjeg grada po imenu Philadelphia³⁵. Plan je bio izgraditi veliki grad uz tok rijeke Delaware gdje je prigodno za plovidbu, uz nju se nalazi plodno tlo i zdravo okruženje. Htio je izgraditi grad okružen prirodom, s parkovima, drvećem i zelenim prostorom koji se širi diljem grada. Uz to, htio je široke i dobro osvijetljene ulice, suprotne londonskim, gdje je smatrao da se odvijaju sumnjivi poslovi. Slično tome, u prvobitnoj Philadelphiji, Penn je zabranio otvaranje taverni i pivnica. Plan zemljišta je tvorio pravokutnik koji spaja rijeke Schuylkill i Delaware - to bi činilo komercijalno srce grada, dok bi gospodska imanja od

³² “*Lenape nation of Pennsylvania*”, SAD, pristup ostvaren 14. VII. 2022., <https://www.lenape-nation.org/>

³³ Vidi. William A. Pencak, Daniel K. Richter, *Friends and Enemies in Penn's Woods: Indians, Colonists, and the Racial Construction of Pennsylvania*, (Society, Politics & Philosophy - Social Sciences, 2004.) 10.

³⁴ William A. Pencak, Daniel K. Richter, *Friends and Enemies in Penn's Woods*, 19.

³⁵ “*Philadelphia*” je kombinacija dviju grčkih riječi: ljubav (*phileo*) i brat (*adelphos*).

80 jutara okruživala jezgru grada. Prvi službeni nacrt grada osvanuo je u djelu Thomasa Holmea „*Portraiture of the City of Philadelphia*“ iz 1683. godine.³⁶

Iako je kraljeva povelja Pennu dala gotovo apsolutnu moć u novoj koloniji, on je organiziranje vlade i zakona prepustio narodu. Neki zakoni koji su provedeni uključuju pravo na slobodan govor, slobodu vjeroispovijesti i jednakosti pred zakonom. Zatim, pravo glasa za sve koji plaćaju porez, zakon koji određuje da sva djeca starija od dvanaest godina budu učena neki korisni zanat. U koloniji postojala su samo dva zločina koja su kažnjavana smrću – veleizdaja i ubojstvo. Svaki zatvorski kažnjenik mora imati pravo na rad u radionici. Prema tome je Penn jedan od prvaka ideje da zatvorenici ne budu samo zatvarani, već da im je pružena i prilika za novi život. Uz to je u sudski proces uključio pravo na porotu i ograničio zatvorske kazne zbog dugovanja. Prvi pokušaj organiziranja vlade iz 1681. pod imenom „*The Fundamental Constitutions*“³⁷ odredio je da je zakonodavna vlast u rukama Donjeg doma koji je biran godišnje. Od izabranih predstavnika sastavlja se vijeće s većim opsegom odgovornosti. Zakone koje su provodili, dobili su od strane naroda. Kroz nekoliko je mjeseci Penn primao ideje i pritužbe vezane za organiziranje vlade. Do 1682. uvedene su značajne promijene. Novouspostavljena vladajuća struktura dala je veću moć guverneru i malom, izravno izabranom vijeću koje se sastojalo od sedamdeset dva člana. Guverner je dobio trostruki glas u vijeću dok je skupština svedena na potvrđivanje zakona koje je predložio guverner. Važno je napomenuti da je kvekerski način života znatno utjecao na sastavljanje zakonodavstva i javnog života u Pennsylvaniji. U sklopu temelja vlade postojale su moralne uvrede koje su bile zabranjene u koloniji. Neke od njih su „*sve takve uvrede protiv Boga, kao što su psovke, laži, bogohuljenje, pijanstvo, nepristojne riječi, incest, sodomija, silovanja, blud i druge nečistoće. . sve izdaje, pogrešna kažnjavanja, ubojstva, dvoboji, zločini, pobune, sakaćenja...*“³⁸

Prije povratka u Veliku Britaniju, bilo je bitno postaviti temelje gospodarstva i trgovine u koloniji. U ožujku 1682. osnovano je Slobodno trgovačko društvo u Pennsylvaniji.³⁹ To je bilo dioničko društvo osmišljeno kako bi kontroliralo poljoprivredu, rudarstvo, ribolov te trgovinu

³⁶ „*William Penn Plans the City*“, SAD, pristup ostvaren 15. VII. 2022., <http://xroads.virginia.edu/~CAP/PENN/pnplan.html>

³⁷ Murphy, *William Penn: A Life*, 149.

³⁸ Murphy, *William Penn: A life*, 151.

³⁹ eng. *Free Society of Traders in Pennsylvania*

krznom u koloniji. Penn je koloniju osmislio kao samoodrživu te je ekonomski prosperitet bio ključan za dobar život koji je obećan doseljenicima.⁴⁰

7.1. Odlazak u koloniju

William Penn je stigao u koloniju 28. listopada 1682. godine. Putovanje brodom *Welcome* trajalo je osam tjedana. Nakon sazivanja prve skupštine, morao se nositi sa sporovima oko zemlje koji će ga pratiti cijeli njegov boravak u koloniji. Novi su stanovnici dolazili već mjesecima, te je njihovo nezadovoljstvo raslo. Uviđali su da je površina zemlje koju su kupili bila znatno manja, to je posljedica činjenice da je Penn prodavao više zemlje nego što mu je bilo dozvoljeno. Uz to se uspostavljanje grada već znatno odužio. Započeo je proces čišćenja ulica i pripremanja izgradnje Philadelphije. Tijekom prve godine njegova boravka, kolonija se počela oblikovati. Već 1683. održana je prva skupština u novom gradu. Vijeće je objavilo kako su odabrali znatno manji broj predstavnika u vladu od predviđenog, navodeći kako u koloniji još nema puno ljudi, te od onih koji su se prijavili mnogi nisu kvalificirani za takvu poziciju.⁴¹ Prvobitna ideja je bila dvjesto članova skupštine i sedamdeset dva člana vijeća, ali se prva vlada sastojala od pedeset i četiri predstavnika u skupštini i osamnaest u vijeću. Tijekom boravka u koloniji tenzije sa susjednim lordom Baltimoreom su rasle, te su lordov strah da će njegov autoritet biti ugrožen i Williamovo neiskustvo rezultirali u lošim međusobnim odnosima. U nadi da će riješiti nesuglasice, dvojac se sastao u svibnju 1683. ali uzalud - do dogovora nije došlo. Bilo je očito kako je će njihove nesuglasice morati biti riješene u Engleskoj. Problem se morao riješiti u kraljevom tajnom vijeću, u koji su obojica poslali svoje izvještaje. U nadolazećem periodu granice između kolonija bile u kršene, dolazilo je do žalbi o tretiranju stanovnika s obje strane. Dvije godine nakon dolaska u koloniju, Penn ju je napustiti u nadi da će u domovini riješiti nesuglasice. Pri povratku je u Veliku Britaniju shvatio je da su važni dokumenti ostali u koloniji, što će mu znatno štetiti u pregovorima. U te dokumente bile su uključene izjave starosjedioca, koji su svjedočili u Pennovu korist, te uz njih i prijepisi iz tamošnjih nizozemskih arhiva. Zahvaljujući svojem utjecaju uspio je odgoditi pravni proces pred vijećem. To je rezultiralo mnogo dužim ostankom u Velikoj Britaniji nego što je prvobitno planirano.⁴²

⁴⁰ Murphy, *William Penn: A life*, 109.

⁴¹ Isto, 160.

⁴² Isto, 165.-171.

Tijekom njegova boravka u Velikoj Britaniji došlo je do smrti Charlesa II. nakon što je doživio veliki moždani udar. Naslijedio ga je njegov brat James II. Nesuglasice između Lorda Baltimorea i Williama Penna nastavile su se pod novom vlašću. Kada su sakupljeni svi potrebni papiri, utvrđeno je da su se Nizozemci naselili u regije prije nego je Lord Baltimore dobio svoju povelju za Maryland. To je dokazalo kako Lord Baltimore nije imao ovlasti u tim regijama, te su nizozemski naseljenici imali pravo odlučiti pod čiju zakonodavnu ovlast pripadaju - Baltimoreovu ili Pennovu. Početkom rujna 1685. Baltimore i Penn su se sastali pred vijećem gdje je Penn predstavio svoje dokaze. Iako je Baltimore pokušao osporiti izjave starijih doseljenika, do kraja listopada je kraljevi vijeće presudilo u Pennovu korist.⁴³

Novi je kralj bio katolik, posljednji na britanskom prijestolju. Unatoč svojoj vjeri imao je razumijevanje, pa čak i poštovanje za kvekere. Na to je utjecala činjenica da je i sam bio u vjerskoj manjini, s obzirom na to da rimokatolici nisu bili prihvaćeni od većinski anglikanskog stanovništva. Uz to, kralj je u vrijeme svoje vladavine bio iznimno blizak s Pennom, koji je kao posljedicu toga smatran neprijateljem od mnogih. Britanski parlament je iz otpora kralju, pozvao nizozemskog Williama od Orangea da preuzme krunu. On je taj zahtjev prihvatio te je pri njegovu dolasku kralj James II. morao izbjeći u Francusku. U vremenu uspostavljanja svoje moći, sada William III., 1688. dao je zatvoriti Penna kao bliskog suradnika izbjeglog kralja. Pennu je sada prijetila smrtna kazna, no za vrijeme svoga suđenja ostao je vjeran Jamesu. Iznenađujuće, William III. bio je zadivljen njegovoj iskrenošću te je prema odluci kralja pušten na slobodu. No i dalje je bio meta političkih napada neprijatelja koji su tražili svaku priliku da ga zatvore. Tako je 1690. opet zatvoren pod optužbom da je vodio korespondenciju s izbjeglim Jamesom. Ponovne optužbe nisu bile dokazane, te je pušten na slobodu. Uz politične probleme, Williama su mučili i oni financijske prirode. Netom prije svog prvog odlaska u koloniju podigao je veliki kredit, time stavljajući svoje posjede u koloniji na rizik. Tijekom napretka kolonije Penn je znatno profitirao, ali je još uvijek bio u dugovima koji su ga sve više frustrirali.⁴⁴

U njegovu odsustvu, Pennsylvanijska se vlada nije uspjela adekvatno nositi s unutarnjim poslovima. Činilo se da je vlada još bila nespremna funkcionirati u Pennovom odsustvu. Stanovnici donjih regija, koji su se opredijelili biti pod Pennsylvanijskom upravom, smatrali su da vlada ne radi

⁴³ J. Carroll Hayes, *Penn vs. Lord Baltimore: A brief for the Penns: In Re Mason and Dixon Line*, (SAD: Penn State University Press, 2014.) 287.-298.

⁴⁴ Murphy, *William Penn: A Life*, 192.-193.

svoj posao. Pennsylvanijsko vijeće nije moglo udovoljiti stanovnicima donjih regija, pa su zbog toga uveli dvije pozicije zamjenika guvernera, jednog za područje Pennsylvanije te drugog za donje regije. Penn često bio u nemogućnosti upravljati stvarima s drugog kontinenta, te je bio razočaran što Pennsylvanijska vlada nije mogla valjano ispunjavati svoje dužnosti. Takve prilike iskoristili su neprijatelji samog Penna. Ministarstvo trgovine i stranih plantaža je u listopadu 1691. predložilo da se Williamu ukine pravo uprave nad kolonijom, te da se ona prebaci pod direktnu vlast krune. Pennu je ovim potezom kolonija oduzeta, što je bio teški financijski udarac za njega. Za novog guvernera postavljen je Benjamin Fletcher, već vladajući guverner New Yorka.

Penn se tijekom svog ostanka u Velikoj Britaniji borio sa znatnim političkim, financijskim i zdravstvenim problemima, na sve to uslijedila je smrt njegove voljene žene Gulieme. U jeku toga, William je predao peticiju kruni za povratak uprave nad Pennsylvanijom. Naveo je miran način na koji je kolonija naseljena te kako ne postoji veći strah od francuske ili indijanske invazije s obzirom na poziciju kolonije (okružena britanskim kolonijama). Uz to, naveo da unatoč pacifizmu koji je bitan dio kvekerske vjere, narod je sposoban braniti svoju koloniju. Nekoliko mjeseci kasnije, ministarstvo i kralj su se složili te vratili Williamu upravu nad kolonijom. Već je 1696. Penn oženio Hannah Callowhill, jednu od stupova britanske kvekerske zajednice. Par je ubrzo dobio prvo dijete. Nakon što je prvi puta napustio koloniju, u namjeri je imao što brzi povratak u nju s obzirom na to da je Pennsylvaniju sada smatrao svojim domom. Iz navedenih financijskih i osobnih razloga, njegov povratak se znatno odužio.⁴⁵

Iako je Penn vratio upravu nad Pennsylvanijom, Benjamin Fletcher je i dalje bio zadužen za koordiniranje kolonijskih obrana. Prema njegovim žalbama Pennsylvanija nije ispunjavala obrambene zahtjeve koji su očekivani od kolonija. Rat kralja Williama trajao je od 1689. do 1697. - to je bio sjevernoamerički rat za resurse, koji su vodili William III od Velike Britanije i Augsburgska liga protiv Francuske pod Lujem XIV.⁴⁶ Kanadski kolonisti i kolonisti iz Nove Engleske podijelili su se u podršci svojim matičnim zemljama i, zajedno sa svojim indijanskim saveznicima, preuzeli su primarnu odgovornost za vlastitu obranu. U jeku toga Pennsylvanija je bila zadužena opskrbiti vojnike ili plaćenike za obranu kolonija. Penn je ostao u potpunosti neinformiran kako je kolonija

⁴⁵ Murphy, *William Penn: A Life*, 227.-228.

⁴⁶ David Ogg, *England in the reigns of James II and William III*. (Oxford University Press, 1984.)

1696. provela nove reforme temelja vlade.⁴⁷ Izglasavanje novih temelja bili su vezani za financiranje kolonijalne obrane, stoga guverner nije bio u prilici da odbije novi zakon. Prema novom ustavu svi predstavnici u skupštini imali su pravo priložiti nove zakone i tražiti njihovo izglasavanje. Kao drugo, uvedeni su uvjeti službe u vladi – dvadeset i jedna godina starosti i posjedovanje pedeset hektara zemlje.⁴⁸

7.2. Drugi odlazak u Pennsylvaniju

Willam je napokon započeo planove o povratku u koloniju početkom 1699. godine, nakon petnaest godina odsustva. Obitelj Penn stigla je u koloniju u ljeto iste godine. Napokon je mogao, nakon petnaest godina vladanja putem odredbi, rješavati probleme direktno. Donio je znatne promjene, ponajviše dokument od Odbora za trgovinu⁴⁹ koji je zahtijevao smjenjivanje zamjenika guvernera, koji su došli na vlast u njegovom odsustvu. Uz to, naglasio je nezadovoljstvo Obora provođenjem zakona o ilegalnog trgovini koji je garantirao da će pirati i svi oni koji sudjeluju u ilegalnoj trgovini biti osuđeni u Pennsylvaniji gdje im je tijekom suda osigurano pravo na porotu. Odbor to nije odobravao, željeli su sve osude te vrste donositi sami pod uvjetima koji su propisani u Engleskoj. U tom su razdoblju pirati bili od velikog utjecaja na ekonomiju kolonija i njihovih matičnih zemalja. S obzirom na to da je ministarstvo zahtijevalo da sami kažnjavaju piratstvo, Penn je provodio velik dio svojeg vremena omogućavajući logističku transporta osuđenika.⁵⁰

Pri povratku imao je uvid u problem koji je uzrokovao nefunkcionalnost vlade. Stanovništvo, a s time i vlada, bilo je podijeljeno na elitne kvekere te glasnu anglikansku manjinu i opoziciju. Ovakve činjenice su potvrđene kada na izborima 1700. u Philadelphiji u vladu nije izglasan niti jedan stanovnik koji nije bio kvekerske vjere.⁵¹ Uz to, donje regije koje su uvijek predstavljale problem u pitanju granica, su bile naseljene ljudima koji većinom nisu bili kvekeri te nisu imali veliku odanost prema koloniji i Pennu. U koloniji je s porastom stanovništva, rastao je broj stanovnika anglikanske vjeroispovijesti. Penn je kralju morao garantirati kako je novodoseljeno stanovništvo u potpunosti slobodno u odabiru vjeroispovijesti, te da na temelju toga neće doći do

⁴⁷ *Frame of Government* – djelo Williama Penna putem kojega je izrazio svoje vjerske i političke ideje, te uspostavio temelje za granju vlade u Pennsylvaniji.

⁴⁸ Murphy, *William Penn: A Life*, 239.

⁴⁹ eng. *Board of Trade*

⁵⁰ Murphy, *William Penn: A Life*, 268.-269.

⁵¹ Isto, 267.

diskriminacije. Između dvije zajednice, kvekerske i anglikanske, postojale su nesuglasice u pitanju sklapanja brakova. Problem su bili neregulirani brakovi i česti poligamni brakovi koji su se sklapali u kvekerskim zajednicama. Takvim običajima se protivila anglikanska populacija. Provedene su potrebne regulacije kako bi se osiguralo da su brakovi javni, zakoniti i da mladenci nisu u obiteljskom srodstvu.⁵²

8. Kraj života

Sredinom 1701. Penn je našao kako Ministarstvo trgovine i stranih plantaža planirati provoditi Zakon o reunifikaciji⁵³ putem kojega bi on, kao osobni vlasnik i upravitelj kolonije, izgubio direktno vlasništvo nad kolonijom. Iako prvotni zakon nije proveden, prijetnja nije nestala. Poslao je osobno pismo ministarstvu navodeći svoja osobna ulaganja i dugove koje je preuzeo u svrhu kupnje i organizacije kolonije. Vremenom je bivao sve zabrinutiji te se odlučio za povratak u London kako bi se osobno branio pred ministarstvom. William je u suradnji sa skupštinom sastavio dokument po nazivom *Charter of Privileges*.⁵⁴ Dokument je sadržavao kratku povijest kolonije i njene uprave, zajedno sa dvadeset i jednim zahtijevanjem stanovnika kolonije. Prije odlaska Penn je obećao svima svoj brz povratak. No, bilo je jasno da je sada kolonija bila samoodrživa, vlada je bila iskusnija i Pennov nadzor više i nije bio toliko potreban. Tijekom svoga drugog boravka u koloniji Penn je provodio upute koje su mu naređene od Ministarstva i krune, poput onih o smjenjivanju zamjenika guvernera. Pennova potpora među stanovnicima je znatno opala. Pri povratku je u Veliku Britaniju, Penn je svoje vrijeme posvetio boreći se protiv optužbi Roberta Quarryja koji je služio u pokrajinskim vijećima nekoliko kolonija istovremeno – New York, New Jersey, Virginia, Maryland i Pennsylvania. Quarry je, između ostalog, optužio kvekere koji su činili većinu u zakonodavstvu Pennsylvanije, kako odbijaju stvoriti vojsku za obranu kolonije na kopnu ili moru, te da se ilegalna trgovina s piratima neometano odvijala u luci Philadelphije. Optužbe Quarryja imale su potporu anglikanskog stanovništva, koje je bilo nezadovoljno Pennovom vladavinom.⁵⁵

Još jedan teški udarac Pennu je zadala smrt njegova financijskog savjetnika i prijatelja Philipa Forda. Tijekom njihove suradnje Penn je podigao veliki kredit, time stavljajući svoje posjede

⁵² Murphy, *William Penn: A Life*, 272.-273.

⁵³ *Bill of Reunification*

⁵⁴ Povelja privilegija

⁵⁵ Isto, 288.-299.

u koloniji na rizik. Fordova je oporuka navela da Penn može zadržati vlasništvo nad kolonijom pod uvjetom da plati 11 000 funti, koje on nije imao. Nastojao postići kompromis s Fordovom udovicom. Našao se u toliko lošem financijskom stanju da je razmatrao prodavanje kolonije kruni. Nastojao je isplatiti dug obitelji Ford tako što je pozajmljivao novac od drugih. Sve ga je to sustiglo 1705. kada je obitelj Ford odlučila podići tužbu. U njoj je navedeno da je pokojni Philip Ford tijekom svoga života posudio Pennu prvo 3000 funti te u nadolazećim godinama još dodatnih 6 900 funti. Na sudu je navedena činjenica da je dvojac postigao dogovor prema kojemu, umjesto oduzimanja Pennovih posjeda u Pennsylvaniji, on je bio zadužen isplaćivati rate od 630 funti. Obitelj Ford navela je da niti taj dogovor nije ispoštovao.⁵⁶ Penn je u svoju obranu tvrdio da ga je Philip Ford prevario u potpisivanje navedenih dokumenata. Tijekom pravnog sukoba postalo je jasno kako je obitelj Ford imala znatnu prednost u očima suda. Od strane suda naređeno da plati obitelji Ford dugove u iznosu od otprilike 3 000 funti. William je dug odbio platiti te je služio zatvorsku kaznu u Fleetu, Londonskom zatvoru za dužnike, 7. siječnja 1708. Oslobođen je u prosincu 1708. nakon što je Društvo prijatelja pregovaralo s obitelji Ford.⁵⁷

Penn je 6. travnja 1712., ili približno tog datuma, napisao svoju posljednju oporuku. Iz oporuke je izbacio svoga najstarijeg sina Williama Penna Mlađeg. Vlast u Pennsylvaniji prepustio je dvojici članova kraljičinog kabineta i dugogodišnjim prijateljima, grofovima Oxfordu i Poulettu. Svoje zemlje u Americi podijelio je između žene, djece i bliskih prijatelja. William je doživio teški moždani udar 4. listopada 1712. u Bristolu. Kako je vrijeme prolazilo, Pennovo fizičko i mentalno stanje nije postajalo stabilnije, te je njegova žena Hannah preuzela odgovornost za vođenje njegovih poslova. Tijekom sljedećih godina William je ostao paraliziran i u potpunosti nesposoban za obavljanje ikakvih poslova. William Penn, osnivač kolonije Pennsylvanije, preminuo je u Velikoj Britaniji 30. lipnja 1718. godine.⁵⁸

⁵⁶ Murphy, *William Penn: A Life*, 324.

⁵⁷ Isto, 330.-331.

⁵⁸ Isto, 355.

9. Zaključak

William Penn je engleski filozof i pravnik, te istaknuta osoba u kolonijalnoj povijesti Amerike. William je iskoristio dug koji je kralj dugovao pokojnom ocu kako bi osnovao koloniju Pennsylvaniju. Penn je 1701. potpisao *Charter of Privileges*, koja je građanima Pennsylvanije dodijelila niz osnovnih sloboda poput slobodu vjeroispovijesti i pravo slobode govora. Povelja je temelj Pennsylvanijskog državnog ustava. Navedena prava su proizvod ideologije vjerske zajednice Društva Prijatelja. Penn je svojim prihvaćanjem kvekerske religije preuzeo i njihove vrijednosti koje su jasno iscrtane u pennsylvanijskom ustavu. Penn je svojim statusom u Engleskoj uspio sačuvati Pennsylvaniju od toga da izravno bude podčinjena i kruni, te putem toga spasio njihove slobode da sami načine vladu po svojoj želji. Bio je prvi vođa kolonije koji je mirnim putem došao do sporazuma sa starosjedilačkim narodima.

10. Literatura:

1. Aubrey, John. *Brief Lives: A Modern English Version*, Boydell & Brewer, 1982.
2. Captivating History, *The Puritans: A Captivating Guide to the English Protestants Who Grew Discontent in the Church of England and Established the Massachusetts Bay Colony on the East Coast of America* (Captivating History, 2021.)
3. Captivating History, *The Quakers: A Captivating Guide to a Historically Christian Group and How William Penn Founded the Colony of Pennsylvania in British North America*, (Captivating History – September 5, 2020.)
4. Foster, Genevive. *The world of William Penn*, USA: University of Pennsylvania Press, 1986.
5. Hayes, J. Carroll. *Penn vs. Lord Baltimore: A brief for the Penns: In Re Mason and Dixon Line*, (SAD: Penn State University Press, 2014.)
6. „*Lenape nation of Pennsylvania*“, SAD, pristup ostvaren 14. VII. 2022., <https://www.lenape-nation.org/>
7. Murphy, Andrew R. *William Penn: A life*, USA: Oxford University Press, 2018.
8. Murphy, Andrew R., Smolenski, John. *The Worlds of William Penn*, (Rutgers University Press, New Jersey, London, 2019.)
9. Ogg, David. *England in the reigns of James II and William III*, USA: Oxford University Press, 1984
10. Pencak, William A., Richter, Daniel K. *Friends and Enemies in Penn's Woods: Indians, Colonists, and the Racial Construction of Pennsylvania*, Society, Politics & Philosophy - Social Sciences, 2004.
11. „*William Penn Plans the City*“, SAD, pristup ostvaren 15. VII. 2022., <http://xroads.virginia.edu/~CAP/PENN/pnplan.html>